„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
за годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова, за који се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 188. У Новом Саду у недељу 3. децембра 1889. ГОДИНА XXIV.

И ОПЕТ СЕ ТИСА ЉУЉА.

У новије време говори се сваки час по новинама и у саборским круговима, да министар-председник Тиса одступа. Такви гласови заиста не показују на сталност положаја Тисиног. Тај је положај јако уздрман, зато се и говори при свакој прилици: „пашће“; „срушиће се“; „даће оставку.“ Што такви гласови у опште могу постати, то дакле не доказује ни мало здраво стање Тисиног положаја. О здравом се човеку не говори сваки час, да су му дани избројани.

И данас су пуне новине о томе, да ће министар-председник морати дати оставку, па већ нагађају и то, ко ће га заменути.

Вест о овоме поникла је на основу онога, што се догодило последње саборске седнице, пре но што се сабор равишао да божићује. У тој саборској седници требало је претрести две молбе, које су тражиле, да се промене закон о инколату, по коме губи сваки онај право на угарско поданство, који се иселио из Угарске, а кроз десет година није пријавио ни једној власти, да жели и даље остати поданик Угарске.

Крајња левица је то питање пре две недеље покренула у угарском сабору. А покренула га је нарочито због Кошута, који живи у Италији, а неће да призна данашње стање у Угарској, па према томе неће да пријави ни једној угарској власти да жели остати поданик Угарске.

Крајња левица је онда претила, да ће о том питању говорити у сабору сваки посланик те странке, те ће разговор о томе трајати неколико недеља. Но министар-председник је изјавио, да се тај закон не може мењати никоме за љубав, али што се Кошута тиче, ту нема бојазни, јер ће Кошут и даље остати угарски држављанин, пошто је он изабран на више места у Угарској за почасног грађанина, и кад се он те почасти примио, тиме је већ изјавио жељу, да хоће да остане поданик Угарске. — Опозицији се није допао тај одговор, ал је некако попустила.

Но последње саборске седнице, кад су две представке требале доћи на дневни ред, у којима се моли за измену закона о инколату, разбудила се и опет крајња левица, те је претила, да ће почети сметати сваком саборском раду, да ће код сваке тачке записника правити приговоре и тражити поименично гласање, да ће за тим код сваке даље ствари чинити то исто, ако министар-председник не пристане на то, да се измени закон о инконату.

И министар-председник је учинио ту погрешку, те је доиста изјавио, да ће учинити оно, о чему рече пре 14 дана, да неће учинити. Он је обрекао, да ће одмах после нове године предложити сабору измену горњег закона, нарочито измену оног параграфа, кога опозиција тражи. — Саборска седница се за тим мирно свршила, ал сад се у толико бурније расправља питање о оставци Тисиној.

Доиста је веома чудно, кад министар-председник за 14 дана, у једној и истој ствари износи сабору два мишљења и брани час ово, час оно. До душе није првина, да министар-председник тако чини, али је то тим жалосније. Министар-председник би бар требао увек да буде с тим на чисто, што хоће и што неће, што може дозволити, а што не може.

Има их, који мисле, да министар-председник и сам увиђа, да се не може дуже одржати, те хоће да одступи. Ал да би могао славно одступити, то је он изабрао баш Кошутово питање, на коме хоће да падне. Јер, тако бар мисле неки, министар-председник неће добити дозволу од круне, да мења инколатски закон, кад је већ сам предложио круни пре 3 недеље, да се тај закон не мења. Кад би дакле због тог пао, онда би му углед међу Мађарима јако скочио.

Но други мисле, да ће круна пристати на промену тог закона, а министар-председник да је зато попустио крајњој левици, што је морао. Јер да је крајња левица и отпочела политику опструкције и сметању саборског рада, народ би јој и то опростио, само кад би знао, да ће то оборити министар-председника. А министар-председник ће још сто пути променути своје уверење, само да се што дуже одржи на столици.

Које је схватање правилно, ми нећемо да испитујемо. Но да је положај министар-председника јако уздрман, да му је ауторитет пао, и да ће се после нове године продужити у сабору борба, па чинио он овако ил онако, то стоји. Свакојако је врло вероватно, да се министар-председник Тиса неће моћи дуже одржати у свом положају. В.

Пореза у Босни.

Од нас се не надајте добрим гласима, јер ко хоће да говори истину, тај вам не може никако добро јавити. Зима је код нас већ у велико почела а наш народ гледа у њу као у свог крвног непријатеља, јер је нема су чим преживити. Наш народ у Босни бави се већином земљорадњом; па ћу вам сад и да пишем најприје о томе.

Као што вам је сигурно познато, код нас се задржало плаћање пореза и намета као што је и код Турака било. Само са том разликом, што се сада то одмах и тачно наплаћује, па ма отишла и последња кравица испред куће, а Турци су хтели и попричекати. Но од окупације су нам и све „благодети“ европске „цивилизације“ наметнуте.

Наши су сељаци већим делом на „туђој“ то ј. агинској земљи; те морају да дају аги половину или трећину од свију производа, које посеју. Осим тога мора сваки сељак дати десети део од свега што засије. Но код Турака било је то лакше сносити, јер се давало у рани. И онда Турци су често и причекали када сељак не би могао да даде, па ипак је то народ тешко сносио, и због тога се бунио.

Кад смо добили окупацију, народу није ништа олакшано, него како која година, све горе. Старе дажбине пооштрене и још нове натурене.

Босанска влада труби, по свету како је код нас добро и како је народ задовољан. А ја вам ево износим, шта се дешава у округу сарајевском; нема ни 2 сахата од Сарајева, баш пред очима босанске владе.

Кад је било највише посла око пољских радова о св. Илији истераше јадне сељаке, да раде на друму, а друмови бијаху далеко по 2—3 дана. На сваку главу у кући наметнуто је, да мора 6. дана ићи на друм. А ако ко има вола или коња мора и њих повести, да раде или мора он и за њих одрађивати. Па ни то није доста, него им одредише, да израђују на метар, те тако место 6 дана изађе по 10 и више. Па још ако је хтео, да остави кога код куће, да не би све на пољу пропало, онда мора, да ради за сваког, кога остави код куће. Или ако је хтео, да остави коња, онда је морао и за њега да одради. И тако се сиромах сељак задржи по месец и више само на друму. А сад још, кад се узме, да се ти друмови само из стратегијског обзира граде, а не да олакшају свезу између села, онда тек видимо „корист“ за народ.

Па кад се то дешава код Сарајева како је тек даље.

Но има код нас још зала.

Десетина се не процењује док се храна сабере, него на њиви, док се не сради. И тако се често догађа да десетар не ће да процени десетину, већ одгађа, а храна пропада, јер је сељак не сме, да покупи. Влада све то мирно гледа. Јер зашто она даје прилику да десетар коље народ без сабље и ножа? Зашто добијају десетари 10% од сакупљене десетине? Па он да добије 1 оку жита натури сељаку 10 ока.

Кад већ десетари добијају неку плату, за што им се не одреди стална плата, па не би тако гулили сељаке.

Читаоци цењене „Заставе“ најбоље ће видити како се код нас „право“ ради, ако изнесем бројеве, па нек они говоре.

Једном сељаку (име не казујем из врло простог узрока, кога ће сваки лако погађати,) близу Сарајева процењено је десетар, да ће добити 1600 ока жита. Сељак би радо пристао по 1000 ока, али десетар не хтеде, но остави 1600. Дакле десетар одредио 160 ока држави. Кад је сељак обро, добије 600 ока. Од тог морао је дати за десетину 160 ока, а то је више него $^1/_4$ од свега. За тим морао је дати аги $^1/_2$ а то је 220 ока и њему је још 220 ока остало. Но пошто влада не прима у натури, већ у новцу, то је сељак морао продати 2 оке, да добије толико новца, колико је у десетини за 1 оку цена одређена. И тако је сељаку остало 110 ока. Тај сељак има 7 чељади. Како ће проживити зиму? Са чиме ће на ново засејати?

Други један сељак није могао платити десетину житом, које је њему припало, него се је још морао задужити, док је само десетину платио.

Трећем сељаку жито процењено 500 ока, а он добије 200. Дакле десетине само мора 50 ока да плати. Остаје 150 ока. Сад то кад подели са агом, остаје њему и његовој чељади за сав труд преко године 75 ока жита. Па још кад узмемо, да је храна нашег сељака од ово неколико година скоро сув хлеб, то је онда пред нама једна врло жалосна слика. Б.

Победа опозиције а пораз владине странке.

Загреб 30. новембра.

Од уторника, 28. новембра трају овде у Загребу избори градских представника. Ко поле познаје загребачке прилике могао је у напред знати, да ће опозиција при овим изборима победити, а владина странка да ће пасти, но са тако сјајном победом да ће опозиција из ове изборне борбе изићи, томе као да се мало њих

ЛИСТАК.

ДОГАЂАЈ НА ЖЕЛЕЗНИЦИ.

(Из „Бомбе“ од Mon-Amia.)

5. јануара 1886. год. беше се рано у јутру скупило прилично света на београдској станици, већином путници који су дошли да се одвезу железницом. Неки путују за Србију, а има их који ће преко Србије за Турску и Бугарску. Воз је полазио тачно у 5 часова. Те године зима беше доста јака. — Вратар зазвони и трећи пут, локомотива зазвижда и воз пође.

У одељу I. класе сеђаше човек од својих 45 година, повисок, просед са прилично дугачком брадом, по народности Француз, по звању беше инспектор железничког друштва, а пређе гостионичар у некаквом департману у Француској, за тим учитељ француског језика у Земуну и у Београду За њега се говорило да је у Француској, због лажног банкротства као гостионичар — био осуђен на 6 година робије, па је одавде побегао и не изржавши досуђену му казну, а сада је, као што рекосмо, инспектор железнички. Тај господин беше главом К..... Седио је замишљено, очи су му некако чудно светлиле, као да није сву ноћ спавао. Удубљен у мисли рече гласно: „Целе недеље нисам ништа добио, данас то не смем пропустити.“ — Изговоривши ове речи, диже се, и, по дужности, оде са кондуктером да ревидира путничке карте.

У вагону III. класе сеђаше прилично лепа женска, жена магацинера Н. у Нишу.

— А, ви имате бесплатну карту до Ниша, ми ћемо заједно путовати? рече инспектор К....

— На служби господине инспекторе, одговори госпођа. Господин инспектор окрете се кондуктеру са питањима, за што је у вагону тако хладно и за што се боље не загреје вагон. Кондуктер климне главом и раменима, и као да хтеде казати, да га се то слабо тиче, за тим се окрете и оде.

Г. инспектор седне поред госпође па отпочне: — Видите госпођо, како су ти кондуктери неучтиви? Осећате ли како је овде хладно, ја вас не смем овде оставити, ви сте госпођа једног нашег чиновника и мени ће мило бити ако ми дозволите, да вас преместим у I. класу. Тамо је за вас комотније а и топлије, него овде. Ја ћу вам помоћи да ствари заједно пренесемо.

— Хвала вам, господине инспекторе, на доброти, али ја имам карту III. кл. а за I. класу морају вишак доплатити — одговори госпођа.

„Не, не, то је моја брига,“ — дода инспектор. — За тим и не чекајући од госпође одобрење, господин инспектор узе куфер и корпу господину — њу пусти напред — и тако одоше у I. кл у.

— Тако, — сто видите, како је овде топло? — Изволте, седите, немојте се ни најмање женирати, раскомотите се — рече г. инспектор.

— Хвала вам господине, мој ће вам муж бити веома благодаран, кад му испричам, како сте били добри према мени.

Пошто је г. инспектор наместио куфер госпођи где треба — седе у истом одељењу преко од ње. Врата од вагона добро затвори и онда поче разговор са госпођом. Разговор се водио о садашњи времена, о путовању, и, најпосле, о служби госпођиног мужа.

— Ваш би муж, госпођо, могао добити бољи положај, па онда, вама би боље личило да сте госпођа каквог већег чиновника, него магацинера; јесте, госпођо, ваше држање, младост и лепота боље би личило, као што рекох, каквој госпођи шефовици или благајниковици и т. д. причао је господин инспектор.

— Ја сам задовољна, господине, и са овом службом мога мужа. Ми смо сироти, а ја бих желела само да му Бог да здравља, те да може дуго одржати своје место, док не заслужимо коју црквицу за нашу старост — одговори госпођа.

— И то је у питању, госпођо, — додаде инспектор, — мањег чиновника могу лакше и отпустити из службе, јер они нису стални као други чиновници. Па то није тешко госпођо, ако хоћете да вам муж добије бољи положај? — Ето, видите, ја сам инспектор железнички, ја бих га могао увек предложити за већег чиновника, али, разуме се, да би сте ви онда за то морали претрпети извесне услове. —

У том тренутку очи се у г. инспектора светиле као жеравице, лице му се зајапури, поче се чудновато смејати и приђе ближе госпођи.

— А какви су то услови, господине, које би смо морали да претрпимо?! — упита госпођа.

Господин инспектор пребаци јој руке око врата, прислони своја уста на њен образ и пољуби је — па онда додаде:

— То је први услов госпођо!

— Срам вас било, господине, зар ви мислите, ако сте старешина мога мужа, да вам је слободно чинити шта вам је воља? Зар се не стидите ваших година? Зар не мислите на вашу жену и децу? И зар сте за то дошли у Србију, да нападате и силом да вршите вашу зверску страст, над слабим женскињама? Тако ми Бога, ја сам Српкиња и мој ми образ неће отрпети ову срамоту, коју ви хтедосте да ми учините. Чекајте док дођемо у Ниш, тамо ја имам свога бранитеља, он ће знати шта му ваља чинити да сачува част своје жене.

Изговоривши ове речи, госпођа се диже и оде на своје старо место у вагон III. класе. За тим замоли кондуктера да јој пренесе ствари из I. класе.

Због великог снега, воз је прилично задоцнио па стигне око 11 сати ноћу.

Кад су путници изашли из вагона, била је велика магла. Госпођа није јавила своме мужу да је чека на станици, па због тога, — да не би сама лутала ноћу по улицама — била је принуђена послати неког, да јој дозове мужа. Склони се прво у чекаоници. Док је тамо склонила свој пртљаг, остали путници беху се већ разишли. Она изађе напоље да пошље неког по свога мужа и сретне г. инспектора. Исти јој се приближи, замоли је за опроштај и показујући на једног носача рече госпођи:

— Ето госпођо, овај ће човек отићи по вашег мужа

падало. Овакe бруке тешко да је владина странка кад-год претрпела. То виде и осећају и сами владини људи. Ти људи умеду да се хвале и онда, кад би требало да се стиде, они умеду речима какав мањи свој пораз и као своју победу да представе, но сад је победа опозиције тако јасна, тако очигледна, да просто изгледају као утучени, па да могу они би се у мишје рупе позавлачили, само да не гледе своју бруку и срамоту.

За ту своју невољу има владина странка највише да захвали своме вођи, бану Хедервари-ју. Према граду Загребу, према главном граду хрватском, бан Хедервари није умео да буде политичан, мислећи зар да ће и овај град моћи својим омиљеним и уобичајеним начином и путем да сломије, да га бар привидно задобије за се, да буде и ту „омиљен“ као што је „омиљен“ у земљи. Преварио се у рачуну. Поуздао се, што се тиче и Загреба, у се, у средства, која му стоје на расположењу, па је мислио, да може овај град и омаловажавати, и запостављати, да иде и ради против напретка и развића његова, да боме, јер је Загреб даље од Будимпеште него Осек, али, ето, то му се сада љуто осветило.

Да бан Хедервари хоће силом да сломије овај град, да изгледа бар пред светом, да га је повео за собом, показало се и овом приликом. Владиној странци слободно је у овај мах да чини све и сва, што хоће, па онда читав званични апарат са полицијом на челу покренут је, само да се обори опозиција. Владина је странка овлаштена, да може употребити свако могућно незаконито средство у овој изборној борби, а међу тим се опозицији усраћује и много законито средство. Но све то није помогло. Владиновци су се само тиме још већма обрукали. Да су седели мирно, да се не упињу из петиних жила, могли би још рећи: опозиција је радила, па за то је победила; али овако, радили су и они, те још како су радили, а тиме су се, да боме, само још већма обрукали.

Описаћу изборе од 28., 29. и 30. новембра, па нека штовани читаоци „Заставини“ сами суде о овој најновијој, мада не изненадној појави. Не могу се у појединости упуштати, јер би то много места у листу заузело, него ћу се држати само главнога.

У уторак бирало је треће изборно тело првог градског среза. Требало је 8 представника изабрати. Било је две кандидационе листе: једна удружене опозиције, а друга владине, или као што је специјално за Загреб зову, касинашке странке. Од 1525 бирача гласало је 947. Толико бирача још никад није у том срезу гласало. Од опозиционих кандидата ни један није добио мање испод 600, а од владиних кандидата ни један више од 400 гласова. Највећи је број гласова за опозиционог кандидата 690, а најмањи 622; највећи је број за владина кандидата 328, а најмањи 246. То је огромна разлика, управо број гласова за два владина кандидата једнак је броју гласова за једног опозиционог кандидата.

Владиновци су у напред знали, да при овим изборима не ће победити. То је највеће изборно тело у Зргребу, а уједно ту су најнезависнији бирачи. Ту су махом људи радени, а највише ратари. Но опет су они радили само да што више гласова отргну од опозиције, да се не каже, да немају баш никако у том срезу својих присталица. И накупили су некако највише 328 гласова.

Други дан, у среду бирало је друго изборно тело првог градског среза. Ово изборно тело има 904 бирача а бира 5 представника. Од 904 бирача преко 700 њих су званичници, те су владиновци успели, да при овом избору продру. Овоме се не треба чудити. Да се види, како је овде чиновништво машинално гласовало, треба само то да вам напоменем, да се од свију постављених владиних кандидата осим једног, ниједан није бирачима свиђао. Они су против истакнутих гуњали, замерали њиховој кандидатури, али кад је дошло до гласања, они ипак за њих гласаху. Над њима је постављен надзор, они су морали онима, који су били постављени, да над њима пазе, показивати листу, пре него што је предаду, а сувише још, у последњи час изменила је владина странка црвене листе са жутим. Бирачи, улазећи у дворану, морали су на врати да предају црвене листе, па да приме жуте. Опозиција је истакла за кандидате људе без одређене политичке боје, узевши у обзир, да се ово изборно тело састоји од самих чиновника, али владиновци још у последњем часу, кад је избор био већ отпочео, плакатима објавише, да кандидати постављени од опозиције, ни су кандидати, да не треба за њих гласати и т. д. Тих плаката било је по читавом ходнику и већници. То је видела полиција, видео председник изборне комисије, али се плакати тек по свршеном гласовању на протест Н. Гавеле, члана изборне комисије, уклонили. Владина странка успела је. Од преко 700 чиновника њих 500 гласало је за владине кандидате. То је победа, али ту победу нису извојевали свесни и трезвени бирачи, већ бирачи, који су морали да гласају, да не изгубе парче леба, ако не гласају, или ако гласају за противничког, опозиционог кандидата. Владиновци се не могу подичити том победом.

У четвртак 30. новембра бирало је прво изборно тело првог градског среза. Бирачи су виралци, који су највише опорезани. Има их свега 55 на броју. Од овога је избора зависило, хоће ли опозиција имати у будућем градском представништву већину или не. И опозиција је при овим изборима победила. Од својих осам кандидата продрло је са 7 њих, а између осмога, Николе Гавале и једним кандидатом владине странке биће ужег избора.

Тако су испали избори у првом градском срезу; наде је, да ће опозиција и при осталим изборима победати. Свакако о томе ће те бити извештени.

„Бомбе.“

Тешко да је изашла у Србији књижица од 200 страна, која је толико узбуркала јавно мишљење, као што је то књижица „Бомбе,“ која је изашла ово дана и коју је писао „Mon Ami.“

Ствар о којој говори та књижица, није нова. Сва Србија знала је и до сад оно, о чему се у тој књизи говори. „Mon Ami“ је неке појединости износио у београдским новинама, али опет се зато грабио сваки за ону књигу, која ће му потврдити и у цифрама изнети оно, што се тек по улици зуцало.

„Бомбе“ говоре у уводу, како су напредњаци уговорили грађење железнице са „Генералном Унијом“ без лицитације, по нечувено скупој цени. Обвезали су Србију за 300 милијона динара.

Тадања борба у скупштини позната је. Опозиција је чинила све могуће да спречи тај уговор. Од 57 опозицијонара који су гласали против уговора говорили су у скупштини 37, а од 97 напредњака, који су гласали за уговор, не имадоше образа да препоруче јавно тај уговор, више њих од 10. Пера Велимировић, садањи министар грађевине говорио је онда 5 сати против тог уговора и пожуђао је у један мах скупштину.

Но уговорити тај уговор није било лако. Тадањи кнез Милан поручивао је скупштинарима, који се недадоше сломити, да ако раде против уговора, раде против њега, те ће он бити принуђен да распусти скупштину и предузме кораке, да се уговор прими. — А зашто је тако поручивао?! На то нам „Бомбе“ покушавају да одговоре, па расветљују и друге ствари.

После банкротства „Генералне Уније“ — Бонту је у Француској издао две књиге под именом „Полагање рачуна пред француским судом“ и „L' Union Général“. — У првој књизи Бонту разлаже установу своје банке, везу са Лендербанком, руковање са банком, приход и расход о особљу и т. д. Тамо где говори о банкротству банке има неколико писама, која се односе на конвенцију између Србије и њега. Нека од тих писама изнета су пред читаоце. Као најинтересантнија ствар, то је листа, по којој је суму од 6 милиона динара Бонту ставио на терет извесним личностима у Србији.

Нека писма гласе:

Писмо 35-то од Бонтуа

(превод)

Београд, 28. фебр. 1881. год.

Драги директоре.

Примио сам ваше последње писмо од 20. фебруара, и на исто вам одмах одговарам. По жељи Бр. 1., био сам данас код њега на ручку, тамо су били још и Бр. 1., Бр. 2., Бр. 3. Ствар ће бити свршена. Можда ће наша конвенција наићи на јак отпор у скупштини; али ћете мало ниже видети начин, на који мислим да сузбијем тај отпор. Бр. 1. предложио ми је врло важну ствар, којом би могли лако сузбити те јаке бедеме (!). Ја сам вам у ранијим писмима описао састав парламента. Народ је предусретљив и миран, пријатан. Тим пре моје надање неће ме преварити. Ако се парламенат и одвоји на велику опозицију, лако ћемо је разбити. У меродавним круговима дознао сам, да ће ми најтеже бити да задобијем пријатељство неколицине радикала, које сам вам у прошлим писмима описао, као Д. К., Н. П., П. В., Љ. Д., Р. Т. и т. д. — Ови ће, као што сам дознао, бити стубови опозиције. За сада вам не могу позитивно јавити држање опозиције, док не дође у претрес наша конвенција. Оволико о опозицији. Доцније ћу вам детаљније јавити о нашој ствари.

За извршење и З..... п..... и других рачуна, одмах ми пошљите суму од 3,000.000 франака, 84 ком. златних сатова и пет комплета кућевног намештаја за по пет особа. Ове ћете ствари ставити на рачун наше куће и одмах о томе известите наш комитет.

Тако исто јавите и оцу Одиску моје намере.

Измене наше конвенције послаћу вам што скорије.

У прилогу са овим писмом шаљем вам и списак до сада Н.... пт.....

Одговорите ми, да ли сте прочитали писмо нашем комитету од М. Г. и П.? — Јесте ли им одговорили онако како сам вам у прошлом писму јавио?

Све што будем даље учинио јавићу вам под одговором са шифром О.

Очекујући ваше писмо, примите поздрав са нашима.

Ваш у свему
Бонту.

Писмо 36-то од Бонтуа

(превод)

Драги директоре.

Примах ваше писмо од 23. фебруара, и одобравам вам ваш поступак; али с тим, да је претходно требао потписати и отац Одиск. Са радошћу вам јављам да сам и данас био код Књаза. Мој разговор са њиме, јавићу вам усмено кад се видимо. Тако исто сам данас походио г. Пироћанца и друге. Све сам им својеручно предао. Истина, да сам имао тешкоће са њима, али ипак после дугог говора пристали су онако како сам вам раније јавио. — Са Мијатовићем сам веома задовољан. По његовој препоруци био сам код госпође М. К. и она ће ми бити на руци. —

Новац сам дао тамо где треба. Бр. 1. веома се задовољио. Нарочито га је задовољио поклон оних сребрњака и сабље, које сам при пролазу из Беча донео, за које сам вам пре јавио да су били заложени. Г. П. изјавио ми је благодарност са надом. Ту је морало отићи 200.000 дин. — Госпођа М. није никако хтела примити. То ме је задивило. Тако исто је и њен муж г. М. одбио.

За оне друге јавићу вам по примању. —

Још неколико дана. — С поздравом

Бонту.

Писмо 38-мо од Бонтуа

(превод)

Београд, 9. марта 1881.

Драги директоре.

Из прошлога писма од $^{5}/_{17}$ марта увидео си моје држање према парламенту. Број наших п.... нарастао је на 70. Парламенат се одвојио на две странке: конзервативну и радикалну. На владине посланике може се сигурно рачунати. И ако су се радикали одвојили, опасност је отклоњена. Говор П. В. од $^{7}/_{19}$ марта учинио је јак утисак на цео парламенат; али ма како да су патриотични и научни говори против наше конвенције, опасност ће бити отклоњена и кроз неки дан јавићу вам повољан резултат.

Данас имам да вам саопштим један врло интересантан догађај у парламенту. Говор владиног посланика г. С. Н. учинио је врло јак утисак на посланике владине странке, и за један тренутак мислио сам да ћемо са свим пропасти. У говору је било увреда г. М. Г. и других. Посланици беху подигли свој глас против говорника. С поља парламента светина у гомилама и са виком хтеде напасти на парламенат. Ту је и полиција имала посла. Сутра се надамо новим демонстрацијама. Говори се о неком одступању опозиције из парламента. То би била срећа за нас. Влада би морала да сазове другу скупштину, и онда би без сваке зебње могли да продремо са конвенцијом. Вечерас позват сам код П. и Г. а доћи ће и други. Држаћемо заједнички договор. Резултат ћу вам сутра јавити.

Чим добијете ово писмо одговорите ми, да ли сте известили наш комитет о оном списку, кога сам вам са прошлим писмом послао? У њему има да се дода и овај списак под ·|. Остало ћу вам послати по барону К., који полази за Париз прекосутра.

Заједно са оцем Одиском уздајте се у бога, ми ћемо победити. Ево вам и карте Бр. 1., победа ће бити на нашој страни.

Сутра очекујте моје писмо. Проклети радикали!

Поздравите оца Одиска и остале. Ваш у свему Бонту.

Превео
Mon Ami.

Писмо бр. 41.

Драги директоре.

— — — — — — — — — — — —

„као што видите, сума од 6,000.000 дин. према спи-„ску кога вам шаљем у прилогу, подељена је на „64 квалификована гласача заједно са главним по „средницима. — Осим тога шаљем вам у прилогу „три књиге серија Р. По овој књизи прегледајте „потписе бонова и сравните суме.

— — — — — — — — — — — —

Бонту.

Прилог 24-ти.

Француском суду.

Листа.

Трошак око узимања српске железнице према приложеним признаницама износи шест милиона динара.

Ова сума кад би се поделила пало би на терет Бр. 1.

У готовом	1,000.000	дин. у зл.
По карти задужења у Ишлу	140 000	„ „ ср.
Откуп оружја у Бечу по призн.	100.000	„ „ „
По карти за госпођу Б. Ф. Л.	20 000	„ „ „
По карти за бр. I.	300 000	„ „ зл.
Посета код принца Рудолфа	200 000	„ „ „
Разни намештаји бр. I.	100 000	„ „ зл.
Ручкови и вечере са раз. сит.	140.000	„ „ ср
Свега	2,000.000	д. ср. и зл.

На терет	М. Пироћанцу	800.000	дин. у зл. и ср.
„ „	М. Гарашанину	300.000	„ „ „ „
„ „	С. Новаковићу	200 000	„ „ „ „
„ „	J. Гудовићу	200 000	„ „ „ „
„ „	А. Озеровићу	10.000	„ „ „ „
„ „	А. Илићу	10.000	„ „ „ „
„ „	М. Ракићу	10.000	„ „ „ „
„ „	М. Спасојевићу	10 000	„ „ „ „
„ „	К. Радовановићу	10.000	„ „ „ „
„ „	А. Поповићу	10.000	„ „ „ „
„ „	А. Маринковићу	10.000	„ „ „ „
„ „	В. Цветановићу	5.000	„ „ „ „
„ „	Трифуну Јеремићу	5 000	„ „ „ „
„ „	А. Ђ. Поповићу	20.000	„ „ „ „
„ „	Д. Димитријевићу	5.000	„ „ „ „
„ „	J. Буџаковићу	5 000	„ „ „ „
„ „	J. Шалавардићу	5.000	„ „ „ „
„ „	Милану Жуњићу	10.000	„ „ „ „
„ „	Милошу Глишићу	30.000	„ „ „ „
„ „	С. Обрадовићу	10.000	„ „ „ „
„ „	У. Кнежевићу	10.000	„ „ „ „
„ „	Ц. Осатовићу	5.000	„ „ „ „
„ „	Ђ. Топузовићу	5.000	„ „ „ „
„ „	Госпођи Е. В. Ђ.	10.000	„ „ „ „
„ „	Г-ђи П. Д.	5.000	„ „ „ „
„ „	г. М. Петковићу	10.000	„ „ „ „
„ „	Н. Крупежевићу	10.000	„ „ „ „
„ „	Госпођи К. Ж.	5.000	„ „ „ „
„ „	Госпођи К. М.	5.000	„ „ „ „
„ „	3 писара мин. фин.	10.000	„ „ „ „
„ „	2 секретара	10.000	„ „ „ „
„ „	3 начал. мин. у д.	30.000	„ „ „ „
„ „	18 послужитеља	5.000	„ „ „ „
Доцније пада на терет:			
А. Станимировићу		5.000	„ „ „ „
Д. Љотићу		2.000	„ „ „ „
Т. Живковићу		2.000	„ „ „ „
М. Богдановићу		3.000	„ „ „ „
П. Дробњаку		3.000	„ „ „ „
Анђелићи		10.000	„ „ „ „
Редакцији „Видела“		20.000	„ „ „ „
Полиција, писари, практиканти, жандарми, слуге, писмоноше и т. д.		500 000	„ „ „ „
6 инжињера, планови, уговори, брошуре, штампарија		500.000	„ „ „ „
64 ком, златних сатова са и без ланца		900.000	„ „ „ „
Свега		6,000.000	дин. у зл. и ср.

Београд, 24. марта 1881. год.

Ово је, драги читаоци листа из Бонтуове књиге

За узимање железнице у наше руке утрошено је, велим, и словом шест милиона динара и кад би се та сума поделила онда она пада на терет горњим лицима по онолико колико је казано.

*

Бонту-у је нађена сума од 6 милиона дин. као дефицит у каси „Union Général“. — Србија се задужила са 300 милиона дин. дуга. Бонту је осуђиван. — Напредњаке је народ осудио и проклињаће их док траје Сриства. Сваки је своје добио.

* * *

Осим овог говоре „Бомбе“ о томе, како је несолидно и рђаво саграђена железница у Србији, и како су напредњаци ипак све примили. Па како је тек друштво, експлоатисало железницу. Навукоше се сами Чивути, они су имали свуда првенство, Србе су чиновнике запостављали, где год су могли, ма да то беше против уговора.

О том налазимо ова места:

„Друштво за експлоатацију имало је своју тактику при примању чиновника у службу. Пре свега, ако је Србин, он мора да има велике протекције, па да буде примљен, за тим мора бити што но кажу „феш“, налицкан, бистар, очи да му севају, тако да господин Шени може психолошки да испита добро онога кога хоће да прими у службу: да ли ће моћи добро служити интересима друштвеним, или не. — После овога мора се пријављени подврћи лекарском прегледу. Обично онога, кога хоће да приме у службу приме и без лекарског прегледа, а онога, кога неће и не знају како да га се отресу, они га шаљу Др. Блуменфелду, који ће му лако потписати квекер. Наравно у томе квекеру стоји, да пријављени, рецимо, није добро развијен, или је кратковид или не може да разликује боје, и онда је лако друштву отказати њему љубав. Примера ради наводимо овде, да је једноме казато да је кратковид, другоме да не може да разликује боје сигнала, а трећем да није добро развијен. Доцније је констатовано да то не постоји, но просто за то нису примљени у службу, што су Срби и нису у:

Госпођа, окренув се носачу упита:

— Знате ли где ми станујемо? Молим вас, отидите нашем стану и кажите моме мужу, да сам дошла па нека дође по мене.

— Знам госпођо, идем.

Носач оде а госпођа се врати у чекаоницу. Г. инспектор нареди једном раденику да остане на перону, и чим опази мужа оне госпође у чекаоници, одма да завуца на прозор, те тиме да знак о његовом доласку, а за то ће добити добру награду. Г. инспектор оде за госпођом у чекаоницу. Уђе унутра, забрави за собом врата, пређе брзо оној једатој лампи која светлијаше на столу и угаси је, али у том истом тренутку зачу се куцање на прозору. Господин инспектор умакне на стражња врата од станице у варош.

* * *

После пет дана шеф нишке станице добије акт бр. 149. у коме стајаше, да се магационер Н. — због непослушности спрам инспектора К..... отпусти из службе.

мели да љубе руку и да се улизују као што има неких, нарочито синова Израиљевих.

Е па добро. Кад је то правило да се мора сваки подврћи лекарском прегледу, онда нам одговорите, има ли ћоравијег, глувијег и шашавијег човека, но што је ваш чиновник Филидеј. Ми, господо пристајемо и полажемо у напред новац код кога хоћете да се позове једна комисија од три лекара, да прегледа реченог Филидеја, па ако је телесно и умно способан, да буде ма и портир, ми ћемо га признати јавним путем.

На једном месту пита писац ово:

„Апропо, г. Шени, ама бога вам, шта би од оних 36.000 динара, што вам држава поклони за време бугарског рата да поклоните чиновницима на прузи, и онима који су својим ревносним радом показали да су заслужили награду? — Колики је број Срба што су добили награде, и колико износи сума награде за Србе чиновнике? — Знам да ћете на ово питање као кукавица да ћутите као и до сада на све што смо вас јавно упитали. — Ми ћемо на ваше место одговорити. Први лист: Чатари, Голднер, Флери, Страгари, Шмит, Хорват, Мајнхард, Најкам, Гут, Шварц, Гугл, Лебл, Дини, Апел, Жирон, Граси, Милер, Хубер, Кајн и т. д. то су ваши апостоли. Та су господа код Перола или Коларца седили уз чашу пива и можда се радовала вашим губитцима, ви сте их г. Шени наградили за ревносну службу, а ви, као њина глава, за вас сте задржали највећу награду. А Србина? — Ево вам једна слика таковог Србина. Станица мала. Шеф станице са једним секретничаром, 20 дана дочекивао и испраћао и дању и ноћу по 16 возова празних и натоварених, зимње доба, одела за сво време рата није скидао са себе, без икакве помоћи вршио службу најревносније, можда је као Србин осећао да је дужан да је врши ревносно. Ви сте га презирали, ви сте пред његовим очима награђивали ваше протуве, који су се ширили по кафанама, давали сте им поклоне српске државе. — Криво вам је што вас називамо разним именима. — Јесте, ви сте филоксере у Србији, нема горе секте но што сте ви, г. Шени.“ — То је писац „Бомбе“ довикивао још пре но што је експлоатација железнице прешла у државне руке.

Како су Срби чиновници запостављени били види се из овог. Код дирекције у Београду било је 19 Срба а 46 Несрба. Сваки Србин чиновник код дирекције имао је годишње плате једно на друго 1800 динара, а сваки Несрбин 4301 динар.

Говори се у књизи опширно о томе, како је друштво ишло против интереса српских трговаца, те намерно није хтело да вози брзо робу, изговарајући да нема вагова и т. д. Радило се са српским новцем, против интереса Србије. Радикална влада ввела је, да је држава узела у своје руке експлоатацију српске железнице. Није хтела да гледа равнодушно како Чивути упропашћују Србију.

Либерали знају, шта су починили напредњаци са српском железницом. Знају ко је спасао, што се још спасти могло. И опет ти либерали тврде отвореним челом у својим листовима, да су радикали гори од — напредњака...

* * *

„Бомба“ је силан утисак произвела на све кругове у Србији. Напредњаци су поражени. Пирочанац и Гудовић изјавише, да су предали суду писца те књиге, јер се они нису дали потплатити. Напредњачки листови говоре, да је лаж што се у тој књизи вели, па се позивају на једно место, где се каже, како је Бонту издао за 64 комада златних сатова са и без ланца 900.000 динара. „Мале Новине“ питају: Ко има у Србији сат, који кошта 14.000 динара?

„Mon Ami“ је одговорио, да ће он одговарати за оно, што је написао. Но опомиње и то, да је он навео места из Бонтуове књиге, нарочито она писма. Зна да су судови напредњачки, но он има и приватна писма, те ће и та изнети пред суд. Иначе вели, и то је истина, да 900.000 динара није издано само на златне сатове, јер на крају књиге стоји ова исправка: „На стр. 38., где стоји 64 комада златних сатова, са и без ланца, ваља додати: и других адвођара. Свега: 900.000 динара.“

Парница која ће из овог изаћи биће без сумње врло занимљива. Шта ли ће бити, ако српски судови морају признати, да је број 1., бивши краљ Милан доиста примио мита од Бонтуа 2 милијона динара? Шта ли ће бити ако Бонту потврди то пред судом? — Истина је, да су судије у Србији скоро све напредњаци, и могу они судити како хоће, али истина ће остати увек истина...

Претње Србији.

Чивутски будимпештански и бечки листови осули су се на Србију, што је српска влада раскинула уговор са Англо-аустријском банком, као закупником монопола соли у Србији, у такој мери, е би човек мислио, да је по њиховој: Србији нема више спаса. Међу тим у изливима и претњама тих листова огледа се само јед и злоба, што велик број Чивута странаца неће моћи и даље по Србији жарити и палити. То је све; нема ту ништа више. Поступак је српске владе оправдан, Србија није скренула с пута, него је учинила оно, што би и сваки други према свом закупнику учинио, кад се овај не држи уговора.

Закупник монопола соли, Англо-аустријска банка у Бечу, по своме уговору са Србијом, заузимала је једно од најзгоднијих места међу закупницима других монополисаних артиклова у Србији. За малену отплату од по милијуна и нешто јаче динара годишње, она је узела под закуп један од најпробитачнијих артиклова за монополисање — со, и то под таквим условима, какви су не само ретки, но и јединствени чак и у земљама са далеко горим финанским изгледима, но што је Србија. Дивиденда, коју је имао закупник овога монопома, премаша све границе једне солидне зараде предузимача и повериоца у образованоме финансијскоме свету. Па ипак ни тако сјајни услови закупнику нису били довољни, него је вребао сваку згоду прилику, да обиђе уговор на своју искључну корист. Већ је осма година настала, како тај закупник експлоатише монопол соли у Србији; за све то време држава српска није се користила својим правом прегледа његовог рада; за све то време он је безобзирце газио уговор, и није га престао газити ни онда, кад је имао пред очима примере, да радикална влада строго и непристрасно мотри, да свака обвезана страна тачно одговара својој дужности.

Ревизија, која је била 5. новембра, дала је пред сваким судом и законом неоспорне доказе, да је друштво за закуп монопола соли за све време експлоатације грешило час према овој час према оној тачки уговора, с очитом намером, да нанесе штете Србији, и то у најглавнијим и најбитнијим тачкама уговора. Ревизија је показала: 1. да друштво није давало чисту со, него помешану са земљом или каменом; 2. да према обавези није имало све врсте соли у свако време, које је требало да има, него се старало, да махом има горе врсте; 3. да је, противно уговору, наплаћивало со скупље и двоструко но што је требало; 4. да на стоваришту није имало онолико соли, колико је друштво дужно било имати; 5. да је оно, на штету српских производа, продавало мање количине но што је смело продавати; 6. да је супротно уговору за подвоз соли од Београда до Ниша наплаћивало више, но што му је допуштено; 7. да је без икаквог допуштења у уговору наплаћивало за пренос соли од Дубровице до Пожаревца; 8. да је за све време имало лажне мере, које су знатно штетиле препродавце и, наравно, потрошаче соли; и 9. да је, против уговора, водило све своје књиге неуредно, не заводећи све пријеме и издатке и не заводећи их на време, држећи књиге судом непотврђене и водећи их на немачком, а не на српском језику и т. д. Једном речи, од почетка па до краја, закупник соли у току читавих 7 година газио је уговор.

И после свега тога долази чивутска будимпештанска и бечка штампа са оберабинерским листом „Пешт. Лојдом“ на челу, те прети Србији, бог те пита са чиме све. Но ми се надамо, да Србију неће заболети глава ни сада, као што је није заболела ни кад је раскинула железнички уговор, па ни уговор у ствари монопола дувана.

Вести из места и са стране.

„Оставка“ епископа Василијана на администраторству. Пишу нам из Загреба: „Хоћу укратко да вам јавим, шта се говори у нашим иначе добро обавештеним посланичким круговима. Причају, да је епископ Василијан већ поднео оставку на администраторству патријаршије. То је бојаги „због слабости здравља“, а у ствари је зато, што о епископу Василијану неће ништа да знају ни у Будимпешти ни у Загребу. После смрти Германове била је реч, да има једно писмо Германово, у коме препоручује епископа Василијана, као јединог достојног наследника. Данас сумњају да је то писмо писао Герман и ако тамо стоји његов потпис, а после ко би и знао шта све имају против епископа Василијана. Доста то, да је он добио јасан миг шта му треба радити, а причају, да је он оно што треба већ и урадио. Пошто се епископ Василијан „због слабости здравља“ одриче администраторства, то мисле да поставе на његово место епископа Бранковића, ни због чег другог већ ли зато, што је он „телесно крепак и снежан“. Мислим да не треба да будем јаснији. „П. Лојд“ и „Аграмер Цајтунг“ не хвале бадава епископа Бранковића, а кад би он пре сабора имао могућности да се као администратор мало покаже и ухвати пријатељства, држе да би био изабран. Могуће је, да је ово све само скромна жеља неких наших српских посланика и да се само ради на томе, а да није још епископ Василијан дао оставку. Тек толико стоји, да се ово у Загребу, у посланичким круговима, као врло поверљива тајна прича!“

Идућа учитељска скупштина. Дознајемо, да је у „Школском савету“, који је ово дана држан у Карловцима, усвојено: да се о Ускрсу идуће год. 1890. — у Старом Бечеју одржи српска учитељска скупштина. На тој би се скупштини наставило вођење о другим просветним питањима, која се тичу српских школа и учитељства. Оволико за овај мах — тек да се зна.

Избор митровачког протe. Пишу нам из Митровице: У четвртак био је овде избор митровачког свештеника а у једно и протопресвитера за митровачки протопресвитерат. Пред сам избор било је две конференције. На првој конференцији закључило се, да се гласа пробе ради, па онда мањина да се придружи већини. Међу тим тога се закључка није држало. При првом гласању поделили су се гласови на кандидате Максима Живковића, Авакума Стајића — румског и Дамјана Јевића јаменског свештеника. Пошто је Живковић имао највише гласова, требало је по закључку да су се гласови оба друга кандидата његовим гласовима придружили, али тога није било, него на другој конференцији придруже се Јевићеви гласови Стајићевима и тако овај добије више гласова од Живковића. Тако се гласало и при самом избору, те је Авакум Стајић добио две трећине гласова. Чудновато је само, да се сада многи извињују тиме; што су гласали за Стајића, што су хтели да се избегне наименовање, ако Стајић не би добио две трећине гласова. У колико је међу тим заузимање неких за Авакума Стајића оправдано било, то треба тек да видимо, треба тек да се докаже.

Инфлујенца. Професор у будимпештанској великој школи др. Корањи вели о инфлујенци ово: Инфлујенца је кијавица, али са свим друкчија која је толико маха у Русији узела, па која влада сада и у Бечу, Паризу, Берлину и по другим градовима. Ова је кијавица епидемична, шири се невероватно врло брзо. Ње је било већ и у Угарској и то око половине четрдесетих година овога столећа. Ко пати од инфлујенце пати једно и од јаке грознице, која хоће и да попусти кад-и-када. Инфлујенца је епидемична болест, али није контагијезна већ миајзматична, т. ј. шири се ваздухом. Да прелази са човека на човека, морало би је бити већ и у Будимпешти кад је има у Бечу, пошто је саобраћај између те две вароши врло велики. Инфлујенца може у свако доба године да се појави, али највише с пролећа и с јесени, где влага у ваздуху олакшава њено ширење. Мада инфлујенца узима исти пут у свом ширењу као и колера, не стоји с овом у никаквој свези. Инфлујенца није опасна болест. Двоје од стотине ако умру, то је највише; обично умре једна особа од 200 оболелих, и то умиру они, који су и онако сувише слаби. — У Бечу на клиници проф. Нотнагла има сада 30 оболелих од инфлујенце. Оболео је поред осталих лечника и асистент на тој клиници др. Лоренц. И на клиници проф. Калера влада инфлујенца. И ту је оболео један асистенат, и сам Калер као да ће оболети. Проф. Шретер је као болесник на инфлујенци предавао и сам себе показивао. У Бечу се појавила инфлујенца и у опери. Прекјуче није могла да се доврши представа, пошто су неки представљачи на мах оболели. — И у берлинској опери оболело је на инфлујенци преко 20 оперских чланова. Оболео је сам проф. Вирхоф. У Паризу у луверском магацину од 3000 радника оболело је до сада 670. — Веле, да је у Паризу инфлујенца много слабија ноге на другим местима. Највише траје 4 дана. Против главобоље употребљују антипирин.

Несрећа у уонстовској опери. О овој несрећи било је брзојавне вести у „Застави“. Сада подробније јављају о томе ово: У опери се представљала драма „Чича Томина колеба“. Кућа је била дупком пуна. Највише је било жена и деце. Кад се представа свршила, зачу се у један мах „ватра!“ Сад наста ужасно гурање и турање, свако је хтео да се што пре дочепа улице, а међу тим узана врата, узани ходници. Било је грозно погледати ову гужву. 18 особа погинуло је одмах ту, а преко 100 остало је рањено, међу овима много њих, што неће ране преболети. „Ватра“ повикао је неко са сокака.

Јубилеј руског уметника Рубинштајна. 18. о. м. славио је Рубинштајн, руски уметник у музици. Том приликом руски цар дао је том руском уметнику и првом пијаниста Рубинштајну, доживотну ренту од 3000 рубаља, и дозволу да сме примити почасно грађанство вароши Петрограда. Других одликовања има веома много. Његов јубилеј прослављен је у Петрограду с великим свечаностима. У овој прослави учествовали су сви слојеви петроградског становништва, почевши од чланова царске породице, министара, чланова државнога савета, сенатора све до слављеникових другова музичара, књижевника и у опште људи од науке и уметности. У свечаној дворани, где је прослављена та свечаност, скупило се до шездесет разних руских друштава и завода, и многих музичких друштава из иностранства. Осим тога слављеник добио је стотинама телеграфских честитака. Од знаменитих личности честитали су телеграфски: хановеранска краљица, уметници Верди, Боито, Свензен и Григ. Из Беча је 6 друштава послало честитке. Музичка друштва у Паризу, Бриселу и Амстердаму, а исто тако и петроградски универзитет, наименовали су га за својега члана, вароши Одеса и Петерхоф послале су му дипломе почасна грађанства, петроградска општина уредила је у спомен његове прославе две музичке стипендије, професори консерваторије скупили су главницу за Рубинштајнову закладу, а некадашњи ученици слављеникови издали су свечани музички албум, чији су чист приход наменили тој закладу. Фабриканти гласовира Бекер и Шредер поклонили су му неколико красних и скупоцених гласовира. Осим тога обвезао се Шредер, да ће у спомен тога дана сваке године најбољем ђаку консерваторија поклањати по један гласовир. Најкраснији и најзначајнији је дар златна колајна, кована у част слављеникову. Сва та честитања и овације трајале су преко четири сата, али Рубинштајн није на ове дуге говоре и поздраве ни речи одговорио, већ се само клањао и с говорницима руковао. Те вечери у Маријином позоришту певала се Рубинштајнова нова опера „Несрећница“, која се ни у чем не разликује од његових досадашњих опера.

Пећи за спаљивање мртваца на париском гробљу. Пре неколико месеци направљена је на париском централном гробљу велика пећ, у којој се спаљују мртвачке лешине. У тој пећи гори непрестано ватра, дању и ноћу, а око тога воде надзор четири чиновника. Осим мртвачких лешина спаљују се ту и удови људског тела, који се у Паризу ампутирају. Пепео, добивен тим спаљивањем удова, сабира се у мале кутије те се закопа у гроб, а пепео од мртвих тела скупи се у судове, који се чувају у тако званом колимбарију. Управа тога завода продаје сваки такав суд за 10 франака, рођаци покојникови имају право, да изаберу сами по својој вољи суд, какав хоће. До краја месеца новембра спаљено је у тој пећи 21 мртво тело, 11 мушких и 10 женских. Већина тих мртваца беху социјалисте.

Трговина.

= **Нови Сад** 2. (14) децембра. На житарским пијацама се и горњим и доњим расположење у радњи са раном сад у ово зимње доба стишало, међутим курзови у терминским закључцима су горе напредни. Са иноземских пијаца стижу извештаји по којима је цена рани на повишици, а промет је тамо живахан. На нашој пијаци је мало довоза са раном особито од како је скинут мост на Дунаву те сремског зрна отуд нема. Наши мештани понајвише износе кукуруза, но пошто је од дан два мања тражња овом је зрну цена са 5—10 новч. опала. У нас је цена рани данас ова: Пшеница новосадска и шајкашка 7 ф. 70—90 н., стара пшеница 8 фор. Наполица 7 ф. 20 н. Јечам 5 ф. 20—40 н. Зоб 6 ф. 40—60 н. Кукуруз окрњен 4 ф. 5—10 н., на мање до 4 ф. 20 н., неокрњен 3 ф. Све од 100 кгр.

На осталим пијацама нашим покрај незнатног промета свакој је производној роби цена досадања доста ниска.

Време ведро, суво, снег се чврсто држи. Вода у Дунаву код нас у малом надоласку; редак лед иде; скела и чамци одржавају саобраћај између наше вароши и Петроварадина.

*

У **Будимпешти** 1. (13.) децембра. На житарској берзи слабо је пшеница нуђена, воља за куповање ограничена, намера је мирна но цене су уз промет од 10.000 м. ц. потпуно се досадање одржале.

Са осталим је зрном слаб промет а довоз је сасвим незнатан, цене досадање се чврсто држу.

Плаћана пшеница потиска тешка 80. 8 ф. 90 н., 79. 8 ф. 90 н., 77.5 8 ф. 75 н., 76 8 ф. 65 н. Пештанска 78.5 8 ф. 82½ н., 77.5 8 ф. 80 н. Банатска 77. 8 ф. 60 н. Бечејска 78.5 8 ф. 70 н. Магацинска пшеница 77. 8 ф. 50 н., 76. 8 ф. 45 н. Све на три месеца.

Зоб 7 ф. 52½ — 7 ф. 70 н. Кукуруз 5 ф. 22½ за готов новац.

Термини: Пшеница за јесен 7 ф. 85 — 7 ф. 87 н., за пролеће 8 ф. 72 — 7 ф. 74 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 39 — 5 ф. 41 н. Зоб за пролеће 7 ф. 68 — 7 ф. 71 н.

*

У **Будимпешти** 30. новембра (12. децембра.) На недељни марвени је вашар догоњено 3968 ком. крупне ситне стоке за кланицу. Плаћани волови 150 ф. до 300 ф., биволи 110 ф. — 160 ф., краве 80 ф. до 170 ф., од пара. Теоци 17 ф. — 26 ф., од ком. Јагњци 6 ф. — 9 ф., од пара. Цена рогатој марви живој на мери: Угарски волови творнички угојени 22 ф. — 29 ф., италски 17 ф. — 24 ф., српски 17 ф. — 24 ф., краве 17 ф. — 24 ф., биволи 14 ф. — 17 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 2. децембра.

4% угарска златна рента — — —	100·80
5% „ папирна „ — — —	98·10
Дукати — — — — — — —	5·56
Наполеондори (20 франака) — — —	9·32
Немачке држ. марке — — — —	57·25

Најновије вести.

— Јављају из **Загреба**: При накнадним изборима двају општинских заступника победила је опет опозиција. Сад су сви избори свршени и већина опозиције претежна је.

— Јављају из **Београда**: Заступници англо-аустријске банке Шлевингер и Брил, говорили су са бароном Темелом и тражили су његову интервенцију. Барон Темел био је за тим код министар-председника Саве Грујића, но није се помогао. Кениг београдски заступник банке изјавио је полицији, да он неће предати кључеве магацина ни књиге, на што су заступници српске државне власти решили, да силом отворе магацине и узму књиге. До сад је све у рукама српске владе.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

„Бомбе“ од Mon Ami-а. Београд. Штампарија Св. Николића 1890. Цена 2 динара (1 форинту.)

✝

Свима знанцима и пријатељима широм мога путовања, јављам, да ми је моја премила љубљена жена, врла глумица

ЗОРКА ЈОВАНОВИЋ

рођ. Николић

умрла у Руми 10. (28.) децембра у наручју својих родитеља у 22. години млађаног века оставивши ме у преголемој тузи са првенчетом од десет месеци. Пожелите јој лаку црну земљицу!

Супруг: Ђ. Јовановић, управитељ позоришта. Син: Миленко. Родитељи: Васа Николић адв., Ленка Николић. Сестра: Марија Николић.

ОГЛАСИ.

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65 p. Meter — glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual.) **Schwarze, weisse und farbige Seiden-Damaste von fl. 1.40** bis fl. 7.75 p. Met. (18. Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabriks-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefen kosten 10 kr. Porto.

СТЕЧАЈ.

Напрасном смрћу ревносног и карактерног учитеља Андрије Поповића остало је упражњено учитељско место и овим се стечај отвара.

Годишња плата у готовом 316 фор., 25 кибли ране жита 15 кибли, пролећне ране 10 кибли, 4 ланца орање земље, 1 фор. од погреба где буде позван, слободан стан с баштом и огрев. — Дужности учитеља су школском уредбом од 1872. год. 17. јула прописане. Осим тога дужан је учитељ певницу десну држати, децу у певању учити, повторну школу држати и перо водити у седницама црквене општине. — Рок стечају до св. Саве 1890.

У Беодри 29. новембра 1889. 1—3

За школски одбор:

АВАКУМ ПУШИЋ, привр. перовођа. МИЛИВОЈ ТОМИЋ, парох. адм. и управитељ школски.

ОГЛАС.

Од стране доле подписатог поглаварства овим се на темељу закључка општинског заступства од 18 септембра 1889. тачка 19. до свеопћег знања ставља, да ће се дана 20. децембра по р. к. општинска кућа са правом точења пића и сечења меса на једну или више година под закуп издавати. Иста опћ. гостиона састоји се из 4 собе, једног дућана, кујне и шпајза, са шталом и шупом и зиданим бунаром. Кућевни плац састоји се из површине од 1600□°, који такођер евентуалном закупнику на уживање припада.

Поглаварство општине.

У Шашинци, дана 4. децембра 1889.

Општински бележник: Јанковић. 1—3 Општински начелник: Радовановић.

СТЕЧАЈ.

Усљед оставке месне учитељице Еве Манојловићеве остало је упражњено учитељичко место, на које се овим стечај расписује.

Плата је у готовом (месечно напред) 300 ф., 40 фор. за повторну школу уз то слободан стан са баштом и огрева колико треба.

Учитељица ће бити обвезана све законом прописано предавати.

Молбенице са потребним сведоџбама ваља слати на: Српски прав. школ. одбор (Gör. kel. szerb iskola szék Tisza Hegyes, Torontál.)

Рок стечају траје од првог уврштења 6 недеља дана.

Из седнице месног српског школског одбора, држане 21. новембра (3. децембра) 1889. год. у Тиса Хађошу. 2—3

М. Ђ. Ћосић, срп. нар. уч. и перовођа. Јоца Милосав, председник шк. одбора.

Für Weihnachten etc.

Die protok. Grosshandlung **F. N. GIUKOVICH in Triest** versendet **fracht- u. Zollfrei** gegen **Nachname:**

Wein Dalmat. Blut I. p. 28 Literfass zu fl. 13.—
„ Malaga, Marsala, Ciprs p. 5 L. zu fl. 6.—
Cognac franz. n. Qualt p. 5 L. v. fl. 6.—10.—
Rum Jamaika n. Qualt. p. 5 L. v. fl. 5.—8.—
Thè feinst chin. Suchong n. Qual. p. Kilo fl 4.50, 6.—
Kaviar russischen p Kilo — — zu fl. 5.80
Caffè echt Moka p. 5 Kilo — — — zu fl. 10.50
„ „ Java Malang p. 5 Kilo — zu fl. 9.—
Tafelöel Nizza sup. fst. p. 5 Liter zu fl. 4.85
Orangen ausgesuchte p 40 St. Korb zu fl. 1.80
Citronen „ „ 40 „ „ zu fl. 1.70
Maroni römische p 5 Kilo — — zu fl. 1.70

1— **u. sonstige Delicatessen.**

ШТЕРНБЕРГ АРМИН

ВЕЛИКО СЛОЖИШТЕ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНАТА

БУДИМ-ПЕШТА

VIII. Kerepeserstrasse Nr. 36.

Велики илустровани ценовници бесплатно у франко. Ценовнике од хармонијума шаљу се само на особено захтевање.

Све оправке инструмената извршују се брзо и савесно. 4—10

Објава.

Од стране управе шајкашких општинских ритова ставља се на опште знање да ће се за време од 1. јануара 1890. до 30. јула 1893. право лова (Јагдрехт) у ритовима свијух општина путем јавне дражбе засебно по заливама издавати.

Дражба истог лова држаће се 18. (30.) децембра 1889. у 9 сахати пре подне у згради управног одбора у Тителу, где се и ближи услови сазнати могу.

Уважене месне власти умољавају се да ову објаву међу својим становништвом обнародују.

Тител 7. децембра 1889. Гајшин председник.

2—3

Поправљене швајцарске **ПИЛУЛЕ** од др. Бранта, у Ст. Галену (Швајцарска.)

Најпријатније и најефтиније средство против **затвора**. Главни саставни део је **cascara sagrada** биљна материја, коју су препоручили први медицински ауторитети, као: проф. др. **Сенатор** у Берлину, др. **Томзон** у Паризу и проф. др. **Масини** у Бавелу. Ове изврсне пилуле могу се добити скоро у свима апотекама по 40 н. и 70 н. кутија Треба пазити на овај жиг.

Главни депо: Апотека Ф. Крижана у Кромјерижу (Kremsier) у Моравској. 5—18

ИЗВРСНА МЕДА

Из великог пчелињака „**Тројство**“, имам на продају изврсна меда, „**Багреновца**“ и „**Босиљковца**“ течна или ушећерисана. Шиљем поштом по 5 кгр. у лименом суду Цена је чистом „Багреновцу 3 фор., а „Босиљковцу“ 2 ф. 80 н. заједно са судом и поштарином. Може се добити и у већој количини до 20 мет. цент. Поруџбине ваља слати на

М. КОСИЋ,

учитељ и пчелар

Gr. Kikinda, Ungarn.

2—3

ИЗВРСНА МЕДА

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

3—

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ

у кући бр. 909. у Новом Саду у лебарској улици са две собе са сокака, кујном и комором за дрва. Исти стан издаје се **са и без намештаја**. Ближа извешћа у истој кући. 1—3

40-годишње признање!

Болести у устима и зубне болести

као клаћење зуба, зубобољу, запаљења, отоке, да не тече крв из меса око зуба, непријатан задах из уста, стварање камена око зуба најсигурније чува и лечи, кад се дневно употребљује у целом свету чувена права ц. к. дв. зубног лекара

др. Попа АНАТЕРИНСКА ВОДИЦА ЗА УСТА у знатно повећаним боцама по 50 н., 1 ф., 1.40.

пошто свану другу водицу зубну надмашује, као средство за чување од свију болести у устима и зубних болести као опробана водица за испирање при хроничним вратобољама и као нужно средство за испирање при употреби минералних вода, а која водица, кад се заједно употребљује са зубним прашком или зубном пастом **др. Попа** одржава увек чисте и лепе зубе.

Зубна пломба др. Попа најбоље је средство, да испуњавамо сами себи зубе.

Биљни сапун др. Попа против свакојаких мрасуљица а уједно изврстан и за купање.

Др. ПОПА

из семена од сунцокрета зејтин-сапун.
Savon impér. de Venus.
Savon cristallin de Glycérine.
Savon transparent de Glycérine.
који садрже у себи 40% глицерина.

Сада су најомиљенији сапуни за умивање и за чување здравља ради одржања нежног и свежег лица као и белих као снег руку.

Цена: **Анатеринска водица за уста** 50 нов., ф. 1.— фор. 1.40; **Анатеринска зубна паста** у дозама фор. 1.22; **Мирисава зубна паста** по 35 нов.; **Зубни прашак** у кутицама 68 нов.; **Зубна пломба** у кутијама фор. 1.—; **Биљни сапун** 30 нов.

Нарочито се опомиње сваки, да се чува од куповања лажне анатеринске водице за уста, која се по анализи највише састоји из препарата разних киселина, те која због тога зубе пре времена исквари.

Dr. J. G. POPP, Wien, I. Bognergasse 2.

Може се добити у **Н. Саду**: у апотеци Гровингеровој и Г. Плавшића, код Љ. Стефановића, Д. Коде, Е. Слезака и П. Јовановића. У **Паланци**: код К. Харликовића апот. У **Футогу**: у апот. С. Цвика. У **Петровцу**: у апот. Е. Адањи. У **Бачу**: Ј. Доминић апот. У **Петроварадину**: у апот. наследника Деодатових. У **Карловци**: у апот. Л. Страсера посл. У **Руми**: у апот. И. Хондела и А. Ковјака. У **Илоку**: у апот. Ф. Ласлоа. У **Митровици**: у апот. Петровића, Цајсбергера, К. А. Суботића. У **Иригу**: у апот. Ц. Веселија. У **Вуковару**: Ф. Кирхбаума, А. Крајчовића апот., Васе Лукића трг. У **Брестовцу**: К. Корањи. У **Ердевику**: Ј. Здарил апот. У **Шиду**: А. Ковјака апот. У **Жупањи**: А. Тамач апот. као и у свима апотекама, дрогеријама и парфимеријама. Треба нарочито искати производе **др. Попа** и никако не примати друге. 47—49

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. кр. стације за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и чист малага

који врло јача **слабе, болеснике, реконвалесценте, децу** итд. против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналној **флаши и под законски депонираном штитницом**

ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ

VIÑADOR

БЕЧ. ХАМБУРГ.

Оригиналне цене ф. 2.50 и ф. 1.30.

Медицински малага, naturell Carte blanche 1/1 флаша ф. 2.— 1/2 флаше ф. 1.10.

Даље разна инострана вина најбоља каквоће у ориг. боцама и по ориг. цени, као и на чашице.

У Н. Саду код г. Ј. Хорвата „Хотел Централа“, Д. Коде; у Броду: Ц. А. Пахари спецер. трг., М. Рајновић „Хотел жута кућа“; у Ивањици: М. Петковић спец. трг., у Митровици: Ђ. Петровића апот., Ант. Ковач хотел., Ад. Мандл трг.

На жиг „**Vinador**“ као законски депонирану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за добру каквоћу гарантовати. 2—8

ХИГЕА

БАЛЗАМ ЗА КОСУ.

Овај несравњиви препарат јача, улепшава и чисти косу, враћа свакој **СЕДОЈ** коси њену природну прибитну младићску **БОЈУ и ЛЕПОТУ**. Несадржи никакве фарбе него дејствује на корен косе.

Овај је балзам од медицинских ауторитета опртбан и препоручен као невино и најбоље средство за косу.

Једна флаша 2 фор. 50 нов., пробе-флаша 1 фор. 50 нов. искључиво код **С. ДИМИТРИЈЕВИЋА апотекара у Aracs (Franyova) Banat.** 3—10

БРИНСКА КУЋА

ЗА РАЗАШИЉАЊЕ

МАНУФАКТУРНЕ РОБЕ и ФИНЕ ЧОЈЕ

БЕРНХАРДА ТИХО-А

18. Krautmark, **БРИН,** Krautmark 18.

ШАЉЕ УЗ ПЛАТУ У НАТОЧ:

Чоје за госпође од чисте вуне, у свим мод. бојама, двоструко широко 10 метери фор. 8.—	**Нигер-лодна** најновије за јесење и зим. хаљине, двоструко широк 10 метери фор. 4.50.
Црног терна саксонски фабрикат, двоструко широк 10 метери фор. 4.50.	**Рагуза** помодни штоф, дв. широк, за костиме, у свим бојама, у пруг. и карир. 10 мет. ф. 9.
Волапик-фланела најновије муетре, 60 cm. широког 10 метери фор. 3.50.	**Фланелск. марама за главу** дивни десени. 3 комада фор. 1.—
Баршан за хаљине најмодернији десени 10 метери фор. 3.—	**Калмика** најбоље каквоће 60 cm. шир. 10 метери фор. 2.70.
Жерсијски јагни за женске, са сребр. дугм. на струку, у свима бојама, компл., велике, 1 ком. 1.30.	**Дубл-велур. марама** 9/4 компл., 1 ком. ф. 3.50. 1 вимс. марама за огртање 9/4 једност. или карир. 2 ф.
Завесе од јуте турска мустра један пар завеса фор. 2.30.	**Једна гарн. од јуте** 2 креветска 1 столни чаршав са појтама фор. 3.50.
Раднички кошуља од румбуршког оксфорда, комплетних, великих 3 ком. фор. 2·—	**ЈЕДНА РИПС-ГАРНИТУРА** 2 креветска, 1 стони чаршав са свил. појтама фор. 4.—
Нормална кошуља комп. вел. 1 ком. ф. 1.50 **Нормалне гаће** комп. вел. 1 ком. ф. 1.50	**Остатака** од холанд. ћилимова 10—12 мет. дугачки један остатак фор. 3.60
Женских кошуља од јаког кончаног платна са кревлама 6 ком. фор. 3.25.	**Кућевног платна кончаног** 1 ком. 30 рифи 4/4 ф. 4.50 1 ком. 30 рифи 5/4 ф. 5.50
Мушких кошуља свој фабрикат, белих или шарених 1 ком. Ја ф. 1.80 IIа ф. 1.20	**Кинг тканине** боље од кончаног платна 1 ком. 5/4 m. 30 рифи фор. 6.—
Канафаса 1 ком. 30 р. љубич. 4.80 1 ком. 30 р. црвеног 5.20 **Гари-канафаса** 1 к. 30 р. љуб. в прв 6.—	**Шифона** 1 ком. 30 рифи Ја ф. 5.50 боља каквоћа ф. 6.50
Један кож. покровац најбољи фабрикат 190 cm. дуг. 130 cm. шир. ф. 1.50 **Један фијакер. покровац** 190 cm. д. 130 cm. ш. ф. 2.50	**Оксфорда** за прање, добра каквоћа 1 ком. 30 рифи ф. 4.50

ФАБРИЧНО СЛОЖИШТЕ ЧОЈАНОГ ЕСПАНА.

ОСТАТАКА БРИНСКЕ ЧОЈЕ за зимске хаљине, један остатак 3·10 мет. за једне мушке хаљ. доста ф. 5.—	**ШТОФОВА ЗА ЗИМ. КАПУТЕ** један остатак 2·10 м. доста за 1 зимски капут, у црној, мркој и плавој ф. 5.50.
!! У ПРОДАЈУ !! ОСТАТАК БРИН. ШТОФОВА 3·10 мет. за једне мушке хаљине доста ф. 3.75.	**ШТОФА ЗА ГОРЊЕ КАПУТЕ** најбоља каквоћа, 2·10 м. за један горњи капут доста фор. 7.—

Мустре се шаљу бадава и наплаћеном поштарином.

За добру робу и тачну отправку гарантује се

Укусно састављене карте са 400 мустри гг. кројачима шаљу се бесплатно. 17—20

ПАЈЕ АРСЕНИЋА СИН У ИЛОКУ

У СРЕМУ

Једина овака флаша

разашиље по пошти франко уз поузећа у оваким оплетеним флашама (**Demijohn**) од

три литре

Праву стару сремску шљивовицу по . . . . фор. 4.—
Стару и праву сремску кабинет-шљивовицу фор. 7.—
Прави стари илочки коњак (**Cognac**) по фор. 5.—

Сва су наведена пића **мој сопствени производ**, те их зато и могу свакоме као права и чиста препоручити, а уједно јамчим за каквоћу сваке пошиљке. 5—5

ИЗДАВАЊЕ ПАШЊАКА ПОД ЗАКУП.

500 јутара патријарашке земље оборине (форланда) што лежи преко од Карловаца на левој дунавској обали у каћско-ковиљском 6-том заливу, а која припада тителској конзорцији за подизање насипа, издаће се путем јавне лицитације по истеку садањег закупа до 2. (15.) августа 1895. под закуп, а то је за време, докле још конзорција има права уживања, дакле на 5½ година.

Лицитација ће бити у писарници ритске управе Англо-банчине у Новоме Саду (Хефнеров млин) 10. (22.) децембра у 10 сати пре подне Вадијум је 200 фор.

Који би вољни били горњу земљу под закуп узети, позивају се учтиво на лицитацију.

1—3 **С. ХАЈ**, у Новоме Саду.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.